

Civilutskottets yttrande 2024/25:CU6y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet anmodade den 20 mars 2025 övriga utskott att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 och eventuella följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

I yttrandet redovisar civilutskottet de kommentarer som utskottets granskning av regeringens redogörelse för skrivelser under utskottets beredningsområde ger anledning till. Utskottet lämnar vissa synpunkter på handläggningstiden för och redovisningen av äldre tillkännagivanden som ännu inte är slutbehandlade. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen när det gäller de tillkännagivanden som regeringen redovisar som slutbehandlade.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redovisning av de åtgärder som den vidtagit med anledning av de riksdagsbeslut som meddelats i riksdagens skrivelser till regeringen. Redovisningen avser huvudsakligen åtgärder under tiden den 1 januari–31 december 2024. Dessutom lämnar regeringen vissa uppgifter om antalet gällande författningar. Flera av de riksdagsskrivelser som redovisas avser tillkännagivanden till regeringen. Inom civilutskottets beredningsområde redovisar regeringen totalt 37 tillkännagivanden, varav 13 redovisas som slutbehandlade.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottets granskning av regeringens redogörelse för skrivelser inom utskottets beredningsområde ger anledning till följande kommentarer från utskottets sida.

Konstitutionsutskottet har uttalat att det borde höra till undantagen att tillkännagivanden inte kan slutredovisas inom två till tre år (bet. 2005/06:KU34 s. 19). Utskottet kan konstatera att så många som 22 tillkännagivanden som beslutades av riksdagen före riksmötet 2022/23 på förslag av civilutskottet ännu inte är slutbehandlade. Därför vill utskottet även i år understryka vikten av att regeringen anstränger sig för att undvika onödig tidsåtgång i sin behandling av riksdagens skrivelser. Samtidigt beror handläggningstiden i varje enskilt fall givetvis på tillkännagivandets innehåll och de beredningsåtgärder som krävs.

Det allra äldsta tillkännagivandet inom civilutskottets beredningsområde beslutades i april 2015 och gäller tillgänglighetskrav för studentbostäder, se punkt LI 8 (s. 431–432). Utskottet välkomnar att regeringen nyligen har överlämnat en proposition om lättnader i byggkraven för studentbostäder (prop. 2024/25:132). Propositionen och följdmotionerna kommer att beredas av utskottet under våren, och i det ärendet kommer utskottet att bedöma om tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet konstaterar att regeringen i många fall utförligt redovisar vidtagna, pågående och planerade åtgärder, vilket ger ett bra underlag för utskottets bedömning. Det är vidare positivt att regeringen i flera redovisningar anger tydligt när tillkännagivandet kan beräknas vara slutbehandlat, t.ex. genom att ange tidpunkten för en planerad proposition. Vissa av regeringens redovisningar är dock mindre utförliga och utan en tydlig bedömning av när tillkännagivandet beräknas vara slutbehandlat, vilket utskottet är kritiskt mot. Det gäller t.ex. redovisningen av tillkännagivandet om köp av levande djur som beslutades under riksmötet 2021/22, se punkt Ju 81 (s. 108). Särskilt när det gäller tillkännagivanden som är äldre än två tre år ser utskottet fram

emot att regeringen i sina kommande skrivelser tydligt redovisar en bedömning av när tillkännagivandena kan beräknas vara slutbehandlade.

När det gäller de tillkännagivanden som regeringen redovisar som slutbehandlade gör utskottet ingen annan bedömning än regeringen.

Stockholm den 24 april 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilander (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L), Mats Hellhoff (SD) och Markus Kallifatides (S).

Avvikande mening

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 (S, V, C, MP)

Malcolm Momodou Jallow (V), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Alireza Akhondi (C), Märta Stenevi (MP) och Markus Kallifatides (S) anför:

Inledningsvis vill vi instämma i det som utskottet anför om vikten av att regeringen anstränger sig för att undvika onödig tidsåtgång i sin behandling av riksdagens skrivelser, och att det är viktigt att regeringen är utförlig i sina redogörelser för vidtagna, pågående och planerade åtgärder.

Vi gör dock en annan bedömning än utskottet när det gäller tre av de tillkännagivanden som regeringen i årets skrivelse redovisar som slutbehandlade. I den delen vill vi anförda följande.

I proposition 2024/25:8 Tryggare hem för barn, som utskottet beredde tidigare under riksmötet, redovisade regeringen bl.a. ett tillkännagivande om kompetenshöjande insatser för familjerättssekreterare som arbetar med familjerättsliga frågor (bet. 2020/21:CU17 punkt 10, rskr. 2020/21:315) och ett tillkännagivande om kompetens hos yrkesverksamma i mål om vårdnad (bet. 2021/22:CU6 punkt 6, rskr. 2021/22:261) som slutbehandlade. I det ärendet gjorde vi en annan bedömning än regeringen och utskottet när det gäller dessa tillkännagivanden. Vi vidhåller det som våra respektive partier anförde i utskottets betänkande 2024/25:CU4. Invändningarna handlade bl.a. om att regeringens åtgärder med anledning av tillkännagivandena inte motsvarade önskemålen i de motioner som riksdagen hade bifallit när tillkännagivandena beslutades. Som konstitutionsutskottet har uttalat är regeringen oförhindrad att använda sig av hela motionstexten för att få en mer fullödlig förståelse av de överväganden som motiverat ett tillkännagivande (se t.ex. bet. 2023/24:KU21 s. 27).

I punkt Ju 165 i regeringens skrivelse (s. 142) redovisas riksdagens tillkännagivande om bodelning som slutbehandlat genom att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över reglerna om bodelningsprocessen i syfte att säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning (dir. 2024:107). Utredaren ska bl.a. ta ställning till om det bör införas en tidsgräns för bodelningsförrättningen.

I det aktuella ärendet anförde utskottet följande i sitt ställningstagande, vilket riksdagen ställde sig bakom och tillkännagav för regeringen (bet. 2022/23:CU6 punkt 6, rskr. 2022/23:165):

Om makarna inte kan enas om en bodelning ska domstolen på ansökan av en av dem förordna någon att vara bodelningsförrättare. För den part som har det sämst ställt ekonomiskt har slutförandet av bodelningen vanligtvis mycket stor ekonomisk betydelse. Därför är det angeläget att det finns en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för bodelningar.

Redan i departementspromemorian Några bodelningsfrågor (Ds 2005:34) uppmärksammades vissa bodelningsfrågor att överväga för framtiden. Bland annat konstaterade utredaren att praktiskt verksamma jurister kan vittna om stora handlägningsproblem med anledning av parternas passivitet och frånvaro från sammanträden. Enligt utredaren drar den ena parten ofta fördel av att en förrättning drar ut på tiden. För att komma till rätta med den identifierade problembilden lyfte utredaren fram flera förslag till åtgärder som borde övervägas och utredas vidare, t.ex. en rätt för bodelningsförrättaren att kalla parterna till sammanträde vid vite. Utskottet anser att det nu är hög tid att gå vidare med frågorna.

Justitieminister Gunnar Strömmer har nyligen uttalat att det i närtid går ut en inbjudan till ett rundabordssamtal. Samtalet blir statsrådets första steg i att kartlägga vilka orsakerna är till utdragna bodelningsprocesser och hur omfattande problemet är. Detta är positivt. Regeringen bör därefter ta de fortsatta initiativ som krävs för att säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för bodelningar. I det sammanhanget bör regeringen bl.a. se över möjligheten att införa en rimlig bortre tidsgräns för när en bodelningsförrättning ska vara klar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

I utskottets förslag till riksdagsbeslut, som kammaren alltså biföll, bokfördes ett antal motionsyrkanden som bifallna, bl.a. motion 2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 6, där det begärdes ett tillkännagivande om det som anfördes i motionen om att införa en tidsgräns vid bodelning. I motionen anfördes att regeringen borde se över möjligheten att införa en tidsgräns för när en påbörjad bodelningsprocess ska vara färdigställd.

Att regeringen nu har tillsatt en utredning är ett första steg för att tillgodose tillkännagivandet, men det innebär enligt vår mening inte att regeringen fullt ut har gjort det som utskottet och riksdagen begärt. Tillkännagivandet kan enligt vår mening vara tillgodosett och slutbehandlat tidigast när regeringen har tagit del av resultatet av utredningen och tagit ställning till hur man vill gå vidare med utredningens eventuella förslag. Vi anser alltså inte att tillkännagivandet kan anses vara fullt ut tillgodosett, och det bör därmed inte redovisas som slutbehandlat utan som öppet.

Sammanfattningsvis delar vi inte regeringens bedömning i årets skrivelse om dessa tre tillkännagivanden. Tillkännagivandena i punkt Ju 58 (s. 77), punkt Ju 90 (s. 122–123) och punkt Ju 165 (s. 142) i regeringens skrivelse är alltså inte tillgodosedda och bör därmed inte stå som slutbehandlade utan som öppna.